

EUROPOS DEKLARACIJA DĖL DVIRAČIŲ TRANSPORTO

#EUGreenDeal

EUROPOS DEKLARACIJA DĖL DVIRAČIŲ TRANSPORTO

**Komisijos Europos Parlamentui
ir Tarybai siūloma
Europos dviračių transporto deklaracija**

Europos Parlamentas, Taryba ir Europos Komisija iškilmingai skelbia toliau pateikiamą bendrą deklaraciją dėl dviračių transporto

Preambulė

kadangi:

- (1) transportas yra labai svarbus socialinei įtraukčiai ir ekonominiam vystymuisi, taip pat darbo vietų kūrimui ir kitų būtinausių paslaugų, pavyzdžiui, užimtumo, švietimo, sveikatos ir priežiūros, prieinamumui skatinti. Tačiau jis tebėra vienas pagrindinių išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų, oro, triukšmo ir vandens taršos šaltinių. Eismo spūstys ir toliau kelia rimtų transporto sistemų veiksmingumo problemų, be to, vietovėse, kurioms aktuali ši problema, blogėja gyvenimo sąlygos, ir dėl to smarkiai nukenčia visuomenė ir ekonomika;
- (2) norint pasiekti ES klimato, nulinės taršos ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus, labai svarbu naudotis tvariomis transporto rūšimis. Viena tvariausių, sveikatai palankiausių ir efektyviausių energiją vartojančių transporto rūšių yra dviračių transportas, turintis nemažą potencialą prisidėti mažinant miesto transporto priklausomybę nuo iškastinio kuro ir siekiant ES masto tikslo iki 2030 m. sumažinti grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu, ir iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą, kaip numatyta Europos klimato teisės akte¹. Be to, jis padės mums siekti nulinės taršos tikslo² ir atneš daug papildomos naudos kitose srityse. Siekdami klimato srities tikslų, turime toliau plėtoti dviračių transportą, kuris ypač aktualus Europos miestams ir miesteliams;
- (3) dviračių transportas apima platų ir dinamišką žmogaus jėga varomų kelių transporto priemonių spektrą, įskaitant įvairiomis vietovėmis važinėti skirtus dviračius, krovinius dviračius, vaikams vežti skirtus dviračius, negalią turintiems asmenims skirtus dviračius, triračius, atsilošus važinėti skirtus dviračius, velomobilus, dviviečius dviračius, elektrinius dviračius, greitaeigius dviračius ir dviračių priekabas. Šiomis transporto priemonėmis tenkinami įvairūs transporto ir judumo poreikiai, todėl jiems reikalinga atitinkama infrastruktūra. Mieste dviračių transportas atlieka vis svarbesnį vaidmenį krovinių, ypač siuntų ir pirkinių, vežimo srityje, tam naudojant krovinius ir panašaus tipo dviračius. Kad būtų išnaudotas visas dviračių transporto potencialas, dviračių transporto politikoje turėtų būti atsižvelgiama į šią įvairovę;
- (4) siekiant išnaudoti visą dviračių transporto potencialą, jį turėtų būti tinkamai atsižvelgta įgyvendinant judumo mieste politiką visais valdymo ir finansavimo, transporto planavimo, informuotumo didinimo, erdvės paskirstymo, saugos taisyklių ir tinkamos infrastruktūros kūrimo lygmenimis, ypatingą dėmesį skiriant negalią turintiems ar riboto judumo asmenims. Pavyzdžiui, ES darnaus judumo mieste planavimo koncepcijoje³ ypač daug dėmesio skiriama aktyviam judumui, įskaitant važiavimą dviračiu. Apie dviračių transportui remti skirtas priemonės būtina pranešti pagal nacionalinių

¹ [2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai \(EB\) Nr. 401/2009 ir \(ES\) 2018/1999 \(Europos klimato teisės aktas\)](#), COM(2020) 789.

² 8-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje (Sprendimas (ES) 2022/591) Komisija, valstybės narės, regioninės ir vietos valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai atitinkamai raginami didinti aplinkai palankias paskatas ir laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas, visų pirma subsidijas iškastiniam kurui, Sąjungos, nacionalinių, regioninių ir vietos lygmenimis.

³ 2023 m. kovo 8 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2023/550 dėl nacionalinių darnaus judumo mieste planavimo paramos programų.

energetikos ir klimato srities veiksmų planų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ramstį ir į jas būtina tinkamai atsižvelgti programos „Europos horizontas“ 100 neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų iki 2030 m. misijos planuose;

- (5) važinėjimas dviračiu didina socialinę įtrauktį, prisideda prie žmonių fizinės ir psichikos sveikatos bei gerovės. Tai nuosaiki fizinė veikla, mažinanti su nejudria gyvensena susijusią riziką sveikatai ir priešlaikinių mirčių skaičių. Vis populiariesni tampa elektra varomi dviračiai (elektriniai dviračiai, greitaieigiai dviračiai), kurie leidžia žmonėms įveikti didesnius atstumus, atliepia šeimų, mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) judumo ir transporto poreikius ir priimtini papildomoms grupėms, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus asmenims ir negalia turintiems ar riboto judumo asmenims;
- (6) norint sudominti daugiau žmonių naudotis dviračiais miestuose ir kaimo vietovėse bei tarp jų, būtina visoje ES plėtoti ir gerinti saugią dviračių infrastruktūrą. Geresnė dviračių infrastruktūra taip pat bus naudinga kitoms transporto priemonėms, pavyzdžiui, mikromobilumo sprendimams;
- (7) kad būtų galima įgyvendinti užmojų padidinti dviračiais važinėjančių žmonių skaičių, dviračių transportui reikia skirti lėšų vietas, nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Tinkamo dydžio investicijos yra būtina sąlyga, kad būtų galima iš esmės pagerinti dviračių transporto sąlygas ir prižiūrėti infrastruktūrą;
- (8) saugumo užtikrinimas yra būtina sąlyga, siekiant paskatinti žmones važinėti dviračiais, ypač tas grupes, kurios tam vis nesiryžta, įskaitant daugelį moterų, vaikų ir vyresnio amžiaus asmenų. Kaip ir saugesnė infrastruktūra, pavyzdžiui, atskirti dviračių takai ir saugios dviračių stovėjimo vietos, visi saugios sistemos principo elementai turi būti galioti tiek dviratininkams, tiek motorizuotoms transporto priemonėms ir vairuotojams, besidalijantiems keliu su dviratininkais. Tai apima saugaus greičio, saugaus naudojimosi keliais ir transporto priemonių saugos užtikrinimą, griežtai laikantis ir kelių eismo taisyklių. Parengus dviračių eismo juostų standartus, padidėtų naujos dviračių infrastruktūros sauga. Skatinant saugų važiavimą dviračiu gali padėti mokymai ir švietimas, pavyzdžiui, mokyklose;
- (9) Europos dviračių sektorius užima vieną pirmaujančių pozicijų inovacijų diegimo srityje pasaulyje, be to, tai svarbi ir auganti ekonomikos šaka. Šiuo metu jame veikia daugiau kaip 1 000 MVI⁴, kuriose sukurta 1 mln. darbo vietų, o ateityje jų gali būti dar daugiau;
- (10) be to, dviračių transportas yra viena pagrindinių priemonių, padedančių kurti darnų turizmą ir prisidedančių plėtojant transporto jungtis kaimo ir miesto vietovėse bei tarp jų, ypač kai siekiant kurti daugiarūšio judumo paslaugas jis yra derinamas su traukiniais, autobusais ir kitomis transporto rūšimis. Dviračių transportas teikia apčiuopiamos naudos vietas ekonomikai, ypač MVI;
- (11) dviračių transporto duomenys ES renkami nenuosekliai. Dėl to investicijos į transportą pasirenkamos neoptimaliai ir išskraipo jau įgyvendintų priemonių veiksmingumo vertinimas;
- (12) tikimasi, kad į šią deklaraciją įtraukti principai prisidės prie ES klimato ir aplinkosaugos tikslinių rodiklių, visų pirma Nulinės taršos veiksmų plano⁵, ir kitų Europos žaliojo

⁴ Visų pirma dviračių techninės priežiūros ir remonto darbų, mažmeninės prekybos ir kt. MVI.

⁵ Komisijos komunikatas „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0400&qid=1623311742827>.

kurso, Darnaus ir išmanaus judumo strategijos⁶ ir naujosios ES judumo mieste sistemos⁷ tikslų įgyvendinimo;

- (13) 2023 m. vasario mėn. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl ES dviračių transporto strategijos rengimo⁸. 2022 m. šešios ES valstybės narės parengė Europos deklaraciją dėl dviračių transporto ir ją dauguma valstybių narių jau yra pasirašiusios⁹;
- (14) šioje deklaracijoje išdėstytų principų skatinimas ir įgyvendinimas yra Sąjungos politinis įsipareigojimas. Sąjunga yra atsakinga už šios deklaracijos įgyvendinimą bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, neperžengiant jų atitinkamos kompetencijos ribų ir visapusiškai laikantis ES teisės.

Deklaracija dėl dviračių transporto

Siekiame išnaudoti visą dviračių transporto potencialą ES. Šioje deklaracijoje pripažįstame, kad dviračių transportas yra viena tvariausių, prieinamiausių, įtraukiausių, nebrangiausių ir sveikatai palankiausių transporto formų ir laisvalaikio praleidimo būdų ir kad jis yra labai svarbus Europos visuomenei ir ekonomikai. Deklaracija turėtų tapti strateginiu kelrodžiu esamoms ir būsimoms su dviračių transportu susijusioms politikos priemonėms ir iniciatyvoms.

Todėl pareiškiamo:

I skyrius. Dviračių transporto politikos kūrimas ir stiprinimas

ES ir jos valstybėms narėms, taip pat regionų ir vietos valdžios institucijoms tenka vienas svarbiausių vaidmenų remiant aktyvesnį naudojimąsi dviračių transportu.

Įsipareigojame:

1. rengti, priimti ir stiprinti dviračių transporto politikos priemones ir strategijas visais atitinkamais valdymo lygmenimis;
2. imtis reikiamų priemonių, kad šios dviračių transporto politikos priemonės ir strategijos būtų kuo greičiau įgyvendinamos;
3. planuojant darnų judumą mieste, be kita ko, už savivaldybės ribų esančioje teritorijoje, iš kurios važiuojama į darbą, pirmenybę teikti su dviračių transportu susijusioms priemonėms;
4. raginti įmones, organizacijas ir institucijas skatinti važiavimą dviračiais diegiant judumo valdymo sistemas, pavyzdžiui, teikiant paskatas vykti į darbą dviračiu, aprūpinant tarnybiniiais (elektriniais) dviračiais, įrengiant tinkamas dviračių stovėjimo ir laikymo vietas, naudojantis dviračiais teikiamomis pristatymo paslaugomis;
5. propaguoti važiavimą dviračiu kaip sveiką susisiekimo ar laisvalaikio praleidimo būdą, didinant informuotumą, rengiant propagavimo kampanijas, stiprinant gebėjimus ir rengiant aktyvaus judumo specialistus, be kita ko, atitinkamuose tarptautiniuose forumuose.

II skyrius. Įtraukaus, įperkamo ir sveiko judumo skatinimas

⁶ COM(2020) 789.

⁷ COM(2021) 811.

⁸ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0058_LT.html

⁹ <https://www.benelux.int/fr/publication/european-cycling-declaration/>

Visi, taip pat ir negalia turintys ar riboto judumo asmenys, nepriklausomai nuo jų amžiaus ir lyties turėtų turėti judumo galimybes, o važiavimas dviračiu prie to gali labai prisidėti. Važiavimas dviračiu taip pat turėtų būti įperkamas nepriklausomai nuo gaunamų pajamų dydžio ir skatinamas kaip naudingas psichikos ir fizinei sveikatai.

Įsipareigojame:

6. populiarinti važiavimą dviračiu, kad būtų skatinama socialinė įtrauktis, ypač atsižvelgiant į moterų, vaikų, vyresnio amžiaus asmenų ir pažeidžiamų bei marginalizuotų grupių poreikius;
7. imtis priemonių, kad negalia turintys ar riboto judumo asmenys įgytų geresnes galimybes naudotis dviračiais;
8. imtis priemonių, kuriomis skatinamas vyresnio amžiaus asmenų aktyvus judumas ir taip didinamas jų aktyvumas senstant;
9. rengti tikslinius dviratininkų mokymus, ypač skirtus vaikams ir pažeidžiamoms bei marginalizuotoms grupėms;
10. atkreipti dėmesį į Tarybos direktyvoje (ES) 2022/542¹⁰ numatytą galimybę valstybėms narėms taikyti lengvatinius PVM tarifus dviračių ir elektrinių dviračių tiekimui, nuomai ir remontui, siekiant padidinti jų įperkumą.

III skyrius. Gausesnės ir geresnės dviračių infrastruktūros kūrimas

Kad dviračiais važinėtų kuo daugiau žmonių, labai svarbu gerinti dviračių infrastruktūros kokybę, jos objektų kiekį, tęstinumą ir patrauklumą.

Įsipareigojame:

11. gerokai išplėtoti saugią ir nenutrūkstamą dviračių infrastruktūrą visoje Europoje;
12. rengti ES gaires dėl kokybės reikalavimų, susijusių su pažeidžiamais eismo dalyviais, įskaitant dviratininkus, standartų pagal Direktyvą (ES) 2019/1936 dėl kelių infrastruktūros saugumo valdymo¹¹ ir jomis naudotis;
13. skirti pakankamai vietos dviratininkams ir kitiems pažeidžiamiesiems eismo dalyviams, siekiant padidinti saugumo lygį, visų pirma, kai įmanoma, fiziškai atskiriant dviračių takus nuo motorinių transporto priemonių;
14. siekti sukurti nuoseklų dviračių transporto tinklą miestuose ir pagerinti priemiesčių bei kaimo vietovių ir miestų centrų jungtis, be kita ko, tiesiant dviračių greitkelius;
15. užtikrinti saugią ir patikimą dviračių stovėjimo vietų įrengimą miestuose ir kaimo vietovėse, be kita ko, geležinkelio ir autobusų stotyse bei judumo mazguose;
16. remti elektrinių dviračių įkrovimo prieigos diegimą planuojant miestus ir dviračių stovėjimo vietose pastatų viduje ir išorėje.

IV skyrius. Investicijų didinimas ir palankių sąlygų dviračių transportui kūrimas

Norint išnaudoti dviračių transporto potencialą, reikalingos didesnės investicijos.

¹⁰ 2022 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva (ES) 2022/542, kuria iš dalies keičiamos direktyvų 2006/112/EB ir (ES) 2020/285 nuostatos dėl pridėtinės vertės mokesčio tarifų (OL L 107, 2022 4 6, p. 1–12).

¹¹ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1936, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/96/EB dėl kelių infrastruktūros saugumo valdymo (OL L 305, 2019 11 26, p. 1–16).

Įsipareigojame:

17. teikti techninę paramą, lėšas ir finansavimą, kad būtų lengviau kurti ir įgyvendinti dviračių transporto strategijas ir su dviračių transportu susijusias investicijas; be kita ko, naudoti esamas ES priemones, visų pirma Socialinį klimato fondą, Europos regioninės plėtros fondą, Sanglaudos fondą, Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai, techninės paramos priemonę¹² ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, kad būtų remiamos dviračių transporto priemonės;
18. visais valdymo lygmenimis¹³ užtikrinti, kad investuojant būtų atsižvelgiama į dviračių transportą.

V skyrius. Kelių eismo saugos ir saugumo gerinimas

Visi turėtų turėti galimybę saugiai važinėti dviračiu.

Įsipareigojame:

19. dėti pastangas, kad visiškai saugaus eismo vizija¹⁴ (iki 2050 m. žuvusiųjų keliuose skaičių sumažinti beveik iki nulio) taptų realybe, atsižvelgiant ir į pažeidžiamus eismo dalyvius, taip pat pasiekti tarpinį tikslą iki 2030 m. žuvusiųjų ir sunkiai sužeistųjų keliuose skaičių sumažinti 50 proc., kaip numatyta Valetos deklaracijoje¹⁵;
20. užtikrinti, kad būtų laikomasi kelių eismo saugumo taisyklių ir teisės aktų, kuriais siekiama užtikrinti skirtingų transporto priemonių sambūvį, daugiausia dėmesio skiriant dviratininkų ir kitų pažeidžiamų eismo dalyvių saugumui;
21. užtikrinti, kad taisyklės dėl elektriniams dviračiams taikomų saugumo reikalavimų būtų pakankamai išsamios, ir skatinti jų taikymą;
22. gerinti saugumą viešose dviračių stovėjimo vietose (įskaitant dalijimosi dviračiu paslaugų stoteles ir daugiarašio transporto mazgus) ir dėti daugiau pastangų sprendžiant dviračių vagysčių problemą;
23. aktyviau rengti dviratininkų mokymus, įskaitant vaikų ir jaunimo mokymą važiuoti dviračiu, ir informuotumo didinimo kampanijas apie kelių eismo saugumą, visų pirma apie didžiausius dviratininkams kylančius pavojus, ir remti saugų naudojimąsi dviračiais ir elektriniais dviračiais, taip pat per vairuotojų mokymus atkreipti dėmesį į pažeidžiamų eismo dalyvių saugumą.

VI skyrius. Kokybiškų žaliųjų darbo vietų ir pasaulinio lygio Europos dviračių transporto sektoriaus plėtros rėmimas

Didesnis naudojimas dviračiais padeda sukurti daugiau aukštos kokybės darbo vietų vietas lygmeniu, teikia naudos ES ekonomikai ir dviračių transporto sektoriui, taip pat prisideda prie ES pramonės strategijos tikslų įgyvendinimo.

¹² 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė – [EUR-Lex - 32021R0240 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/lex/32021R0240/oj).

¹³ Įskaitant nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus (nustatytus Reglamentu (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo).

¹⁴ https://road-safety.transport.ec.europa.eu/index_en

¹⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9994-2017-INIT/lt/pdf>

Įsipareigojame:

24. sudaryti sąlygas didinti įvairių dviračių (įskaitant elektrinius dviračius, greitaeigius dviračius ir negalį turintiems asmenims skirtus dviračius) ir jų sudedamųjų dalių gamybą Europoje, be kita ko, sudaryti sąlygas gauti medžiagų bei įrangos ir toliau užtikrinti vienodas sąlygas pasauliniu mastu taikant esamas ES prekybos apsaugos priemones;
25. remti dviračių aptarnavimo sektorių, įskaitant socialinės ekonomikos subjektus ir žiedinį dviračių naudojimą (pakartotinį naudojimą, remontą ir nuomą);
26. sudaryti palankias sąlygas kurti aukštos kokybės darbo vietas ir dviračių transporto klasterius, be kita ko, dviračių turizmo srityje, kad būtų gerokai padidintas su dviračiais susijusių kokybiškų darbo vietų skaičius, remiamos MVI ir skatinami atitinkami įgūdžiai bei profesinis mokymas;
27. didinti šio sektoriaus patrauklumą ir sudaryti sąlygas svarbiam darbo vietos keitimui pereinant iš kitų atitinkamų pramonės šakų;
28. pripažinti Europos dviračių transporto sektorių kaip vieną judumo sistemos partnerių, siekiant stiprinti dviračių transporto sektoriaus atsparumą, tvarumą, žiedišumą ir skaitmeninimą;
29. remti dviračių transporto paslaugų sektorius, pavyzdžiui, dalijimosi dviračiu paslaugų ir dviračių logistikos, ypač miestuose, be kita ko, stiprinant dviračių logistikos integraciją į bendrą logistikos sistemą.

VII skyrius. Transporto daugiarūšiškumo ir dviračių turizmo rėmimas

Dviračių transportui turėtų tekti vienas pagrindinių vaidmenų gerinant daugiarūšį susisiekimą ir turizmą, ypač derinant su traukiniais, autobusais ir kitomis transporto rūšimis tiek miestuose, tiek kaimo vietovėse.

Įsipareigojame:

30. skatinti ir įgyvendinti daugiarūšio transporto sprendimus miestuose, priemiesčiuose ir kaimo vietovėse, taip pat tolimomis kelionėmis, kuriant didesnę dviračių ir kitų transporto rūšių sinergiją, pavyzdžiui, sudarant sąlygas autobusais ir traukiniais vežti daugiau dviračių bei įrengiant saugesnes ir patikimas dviračių stovėjimo aikšteles stotyse ir judumo mazguose;
31. remti dalijimosi dviračiu paslaugų sistemas, kurios padėtų užtikrinti prieigą prie viešojo transporto paslaugų pirmąją ir paskutiniąją kelionės atkarpa;
32. sudaryti palankias sąlygas remti dviračių transportą kaip tvarią laisvalaikio praleidimo ir turizmo priemonę.

VIII skyrius. Duomenų apie dviračių transportą rinkimo gerinimas

Dviračių transporto duomenys turi būti visoje ES renkami vienodai, kad būtų užtikrinta veiksminga šioje deklaracijoje išdėstytų principų ir įsipareigojimų įgyvendinimo pažangos stebėseną.

Įsipareigojame:

33. stebėti, kaip įgyvendiname savo įsipareigojimus;

34. sudaryti sąlygas nuolatiniam dviračių transporto naudojimo ES pažangos vertinimui, nustatydami ES masto pradinis rodiklius, susijusius, be kita ko, su dviračių infrastruktūros ilgiu, tinklo tankumu, infrastruktūros ir paslaugų kokybe ir prieinamumu keliems naudotojų tipams, dviračių transporto dalimi bendroje transporto ir judumo veikloje ir sunkiai sužeistų ir žuvusių dviratininkų skaičiumi;
35. sukurti suderintus rodiklius, susijusius su dviračių transporto naudojimu transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) miestų transporto mazguose;
36. rengti statistinius duomenis apie dviračių transportą ir jo infrastruktūrą vietos, nacionaliniu ir ES lygmenimis, be kita ko, bendradarbiaujant valstybėms narėms ir Eurostatui, kad būtų renkami duomenys apie dviračių transportą.